

Міністерство освіти і науки України

**Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра фінансів і економіки природокористування**

06-03-154

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**до самостійної роботи та виконання практичних завдань з
навчальної дисципліни «Банківська система»
для студентів спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

Рекомендовано науково-
методичною комісією за
спеціальністю 072 «Фінанси,
банківська справа та
страхування»,
протокол № 10 від 31.05.2017р.

Рівне – 2017

Методичні вказівки до самостійної роботи та виконання практичних завдань з навчальної дисципліни «Банківська система» для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»/ О.П. Полінчук, О.В. Котик, Рівне: НУВГП, 2017, – 58 с.

Упорядник:

О.П. Полінчук - старший викладач кафедри фінансів та економіки природокористування

О.В. Котик - асистент кафедри фінансів та економіки природокористування

Відповідальний за випуск – Л.В. Мельник, кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та економіки природокористування.

Зміст

1. Загальні вказівки	3
1.1. Загальні рекомендації до вивчення дисципліни	3
1.2. Навчально-методичні матеріали дисципліни	4
2. Завдання до проведення практичних занять	5
3. Завдання для самостійної роботи	46
4. Перелік питань, які виносяться на іспит	47
5. Основні терміни та поняття	50

1. Загальні вказівки

1.1. Загальні рекомендації до вивчення дисципліни

Дисципліну «Банківська система» вивчають студенти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Структура навчальної дисципліни складається з лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів.

Практичні заняття є сполучною ланкою між лекційними заняттями та самостійною роботою і мають на меті поглиблене засвоєння теоретичних понять і термінів з дисципліни та набуття практичних навиків з виконання банківських операцій.

У процесі практичних занять з'ясовується ступінь засвоєння понятійно-термінологічного апарату та основних положень предмету, вміння розкривати конкретну тему, аналізувати і узагальнювати ключові питання курсу, розв'язувати конкретні практичні ситуації.

Одним з важливих завдань проведення практичних занять є отримання студентами навиків публічних виступів і дискусій, а також аналітичного та обґрунтованого підходу до розв'язання складних питань і відпрацювання можливих рішень у майбутній професійній діяльності.

Практичні заняття – це форма аудиторної роботи, яка передбачає:

- розгляд і обговорення теоретичного матеріалу за переліком контрольних питань по відповідних темах лекційних занять;
- розгляд і обговорення теоретичного матеріалу за переліком питань для самостійного опрацювання (на базі нормативно-законодавчих актів, періодичних видань та літературних джерел);
- проведення семінарів з публічними виступами та доповідями по рефератах, підготовлених студентами самостійно за рекомендованою тематикою;
- розв'язання тестів відповідно до тематики практичного завдання;
- розв'язання задач обчислювального характеру;
- проведення колоквиумів із засвоєння теоретичного матеріалу;
- виконання контрольних робіт за індивідуальним завданням;

- перевірку практичних завдань, виконаних студентами під час індивідуальної роботи;

- проведення консультацій з дисципліни.

Аудиторні заняття проводяться у відповідності з методичними рекомендаціями до практичних занять, які містять:

- плани практичних занять з дисципліни;

- перелік теоретичних питань для контролю знань за кожною темою курсу;

- завдання для самостійної роботи, які містять теми рефератів, доповіді з яких будуть заслухані на заняттях;

- умови задач.

Виконання практичної роботи студентами поглиблює та закріплює знання, набуті при вивченні дисципліни, розвиває вміння самостійно досліджувати окремі питання пов'язані із основ та закономірностей функціонування банківської системи, закладає базу для набуття студентами теоретичних основ та практичних навиків в галузі банківської справи, обігу грошей, розвиває вміння працювати з літературними джерелами, законодавчими і нормативними документами. Вивчення дисципліни завершується складанням іспиту у термін, встановлений навчальним планом.

1.2. Навчально-методичні матеріали дисципліни

Під час вивчення дисципліни студентам рекомендується користуватись наступними літературними джерелами:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» No2121–III від 07.12.2000р. / Відомості Верховної Ради України. Електронний ресурс. –Режим доступу: www.zakon.nau.ua

2. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 No 679-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. –No29. –Ст. 238.

3. Ковальчук К. Ф. Банківські операції: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2012. 232с..

4. Кузнецова С.А. Банківська система: навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2014. 400с.

5.Костюченко О.А. Банківське право: Банківська система. Національний банк. Банківський нагляд: підручник / О.А. Костюченко. –К.: Центр навчальної літератури, 2012. –416 с.

6.Петрук О.М. Банківська справа / за ред. д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинця: навч. посіб. –К.: Кондор, 2009. –464 с.

7.Вовчак О.Д., Руцишин Н.М. Банківська справа: навч. посібник. –Львів: «Новий Світ –2000», 2008. –560с

2. Завдання до проведення практичних занять

Тема 1. Історія виникнення та розвиток банківських систем

1. Походження банків та історія розвитку банків.
2. Особливості формування та умови функціонування банківських систем країн ринкової економіки
3. Особливості та етапи створення банківської системи України..

Тема 2. Загальна характеристика банківської системи України

1. Банківська система: поняття, мета діяльності, структура, функції.
2. Принципи забезпечення стійкості банківської системи України.
3. Етапи розвитку банківської системи України.

Питання для обговорення:

1. Особливості виникнення банківської діяльності.
2. Визначення, цілі і напрями розвитку вітчизняної банківської системи.
3. Функції сучасних банків.
4. Проблеми та перспективи розвитку вітчизняної банківської системи. Визначення рівня розвитку банківської системи України та країн Європи.
5. Порівняльна характеристика одно- та дворівневої банківських систем на прикладах різних країн.

6. Особливості банківської системи у Рівненській області.

Тестові завдання:

1. Яким законодавчим актом регулюється діяльність банківської системи?

- 1) Законом України «Про Національний банк»;
- 2) Положенням про банківську систему України;
- 3) Законом України «Про банки і банківську діяльність»;
- 4) вірної відповіді немає.

2. Банківська система України є :

- 1) однорівневою;
- 2) багаторівневою;
- 3) дворівневою;
- 4) правильної відповіді немає.

3. Яким законодавчим актом регулюється діяльність Нацбанку України?

- 1) Положенням про Нацбанк України;
- 2) Законом України «Про Національний банк України»;
- 3) Законом України «Про банки і банківську діяльність»;
- 4) всі відповіді вірні.

4. У яких роках почала діяти банківська система незалежної України?

- 1) у 1980 –х роках;
- 2) у 1991 - 1995 роках;
- 3) у 1998 році;
- 4) у 1980 – 1985 роках.

5. Чи створювалися у 1990 роках банки з залученням приватного капіталу?

- 1) так;
- 2) ні;
- 3) незнаю;
- 4) вірної відповіді немає.

6. Коли в Україні проведено завершальний етап грошової реформи – введення в обіг гривні?

- 1) Жовтень 1991;
- 2) Квітень 1994;

- 3) Вересень 1996;
- 4) Правильної відповіді немає.

7. У якому році НБУ впровадив регулюючі правила щодо діяльності комерційних банків?

- 1) в 1989-1990 роках;
- 2) в 1990-1992 роках;
- 3) в 1992 – 1994 роках;
- 4) в 1994-1996 роках.

8. У якому році був прийнятий ЗУ «Про Національний банк України»?

- 1) 15 січня 1989 р.;
- 2) 03 квітня 1995 р.;
- 3) 20 травня 1999 р.
- 4) вірної відповіді немає.

9. Зародження банківництва на теренах України відбувалося в:

- 1) Західній Україні;
- 2) Східній Україні;
- 3) Північному Причорномор'ї.
- 4) вірної відповіді немає.

10. Еволюційний шлях розвитку банківництва підбуваввся під впливом:

- 1) Польсько-Литовської держави;
- 2) Російської імперії;
- 3) Австро-Угорщини;
- 4) всі відповіді вірні.

Задачі до теми:

Завдання 1. Огляд Закону України «Про банки і банківську діяльність» та опрацювання статей цього закону.

Задача 2. Для реєстрації банку з іноземним капіталом (іноземний інвестор фізична особа) до територіального відділення НБУ подані наступні документи:

- статут;
- бізнес-план;

- рішення про створення банку;
- документ, що засвідчує наявність приміщення для розміщення банку;
- анкета (іноземної фізичної особи), яка підтверджує відсутність судимості;
- письмова згода на участь у діяльності банку України контролюючого органу держави, резидентом якої є інвестор.

Усі документи іноземного інвестора подані мовою оригіналу, нотаріально засвідчені за місцем їх видачі і легалізовані в консульських установах України.

Яке рішення прийме територіальне управління НБУ щодо реєстрації банку з іноземним капіталом? У разі недостатньої кількості поданих документів потрібно доповнити їх перелік.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Підготуйте доповіді за наступними темами:

1. Банківська діяльність та механізм її регулювання в умовах ринкової трансформації.
2. Фінансовий механізм підвищення ефективності функціонування банків.
3. Підвищення ефективності діяльності Національного банку України.
4. Організаційно-економічні аспекти підвищення ефективності функціонування банку.
5. Організація управління регіональною мережею банку.
6. Особливості функціонування банківських систем розвинених країн.

Тема 3. Організація діяльності комерційних банківських установ

1. Сутність та основні принципи діяльності комерційного банку.
2. Види комерційних банків.
3. Порядок реєстрації комерційного банку та ліцензування його діяльності.
4. Управління комерційного банку.

5. Доходи, витрати та прибуток банку.

Питання для обговорення:

1. За якими ознаками відбувається класифікація комерційних банків? Які комерційні банки вважаються спеціалізованими?
2. Вкажіть відмінності в діяльності філії, відділення та представництва комерційного банку.
3. Наведіть і охарактеризуйте типову структуру управління комерційного банку. Які структурні підрозділи повинні бути у структурі обов'язково?
4. Перелічіть основні вимоги до засновників комерційного банку? Хто в Україні може бути власником банку?
5. Що таке «істотна участь»? Відповідь сформулюйте згідно із законодавчих норм.
6. Основні вимоги і порядок ліцензування діяльності комерційного банку.
7. Наведіть загальну характеристику та приклади активних і пасивних операцій комерційного банку.
8. Доходи, видатки та прибуток комерційного банку

Тестові завдання:

1. Принципи організації системи державного регулювання банківської системи поділяються на:

- 1) недержавні та державні;
- 2) загальні та спеціальні;
- 3) внутрішні та зовнішні;
- 4) всі відповіді вірні.

2. Функціями державного регулювання банківської системи є:

- 1) інституційна та регламентаційна;
- 2) соціальна та контрольна;
- 3) захисна та координаційна;
- 4) всі відповіді вірні.

3. Інтеграційна функція – це?

- 1) сприяння входженню у світовий банківський ринок;
- 2) налагодження взаємодії між регулюючими органами державної влади;

- 3) забезпечення безпеки банківського сектору країни;
- 4) реалізація державного контролю за діяльністю об'єктів державного регулювання банківництва.

4. Ознаками державного регулювання банківської справи є:

- 1) ступінь охоплення;
- 2) періодичність проведення;
- 3) спосіб впливу на об'єкт регулювання;
- 4) всі відповіді вірні.

5. Механізм регулювання банківської системи – це?

- 1) форма реалізації державним апаратом країни державної влади у сфері банківництва з метою забезпечення виконання поставлених загальнодержавних цілей та завдань;
- 2) форма реалізації державним апаратом країни державної влади у сфері менеджменту з метою забезпечення виконання поставлених загальнодержавних цілей та завдань;
- 3) форма реалізації приватним апаратом країни влади у сфері банківництва з метою забезпечення виконання поставлених приватних цілей та завдань;
- 4) вірної відповіді немає.

6. За ступенем охоплення державне регулювання банківської системи поділяється на:

- 1) адміністративне та індикативне;
- 2) комплексне та тематичне;
- 3) безперервне та періодичне;
- 4) вірної відповіді немає.

7. За ступенем втручання в сферу банківництва:

- 1) ліберальне;
- 2) помірне;
- 3) абсолютне;
- 4) всі відповіді вірні.

8. Формами формування інституційного середовища діяльності банків є:

- 1) законодавче регулювання;
- 2) нормативно-правове регулювання;
- 3) грошово-кредитне;

4) всі відповіді вірні.

9. Формами регулювання банківської діяльності є:

- 1) регулювання діяльності банків на кредитному та депозитному ринках;
- 2) державний соціальний контроль;
- 3) антимонопольне регулювання ;
- 4) вірної відповіді немає.

10. До інструментів регулювання банківської діяльності належать:

- 1) нормативи капіталу та ліквідності;
- 2) нормативи валютного, кредитного та інвестиційного ризику;
- 3) граничні кредитні ставки та облікова ставка;
- 4) всі відповіді вірні.

Задачі до теми:

Задача 1. Визначте приналежність наведених далі банківських продуктів до певного виду: банківська операція, банківська послуга, змішаний банківський продукт. Відповідь обґрунтуйте.

- 1.Надання кредиту суб'єкту господарської діяльності.
- 2.Розрахунково-касове обслуговування.
- 3.Надання гарантії.
- 4.Лізинг.
- 5.Консультація з питань оформлення угоди застави.
- 6.Відкриття акредитива.
- 7.Купівля опціону.
8. Видача чека.
- 9.Видача векселя.
- 10.Купівля цінних паперів інших емітентів.
- 11.Оренда сейфів.
12. Продаж дорожніх чеків.
- 13.Видача готівки за платіжною картою.
- 14.Андерайтинг.
- 15.Факторинг.
16. Аваль векселя.
- 17.Облік векселів.

18. Доміциляція векселя.
19. Прямі інвестиції.
20. Інкасація.
21. Продаж ювілейних монет.
22. Відповідальне зберігання цінностей.
23. Довірче управління коштами та цінними паперами клієнта за угодою.
24. Депозитарна діяльність.
25. Обмін валюти.

Задача 2. На основі публікацій у журналі "Вісник НБУ" проведіть дослідження за два попередні роки і зробіть висновки щодо кількості банків в Україні, що зареєстровані НБУ, їх класифікації; структури зобов'язань і активів найбільших банків України.

Задача 3. Діяльність банків України за 2 півріччя поточного року характеризується такими показниками, млн.грн:

- кошти суб'єктів господарювання становлять –12 800;
- вклади фізичних осіб –10 250,2;
- міжбанківські кредити та депозити –3 948,2;
- кредити надані суб'єктам господарювання –25 741,5;
- кредити надані іншим банкам –3 355,8;
- кошти бюджету та позабюджетних фондів –1111,6;
- кошти від НБУ –743,0;
- субординований борг –601,2;
- кредити надані фізичним особам –989,1;
- вкладення в цінні папери –1200.

Необхідно:

- 1.Згрупувати показники, які характеризують активні операції; пасивні операції.
- 2.Проаналізувати структуру активів і пасивів системи банків України.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Підготуйте доповіді за наступними темами:

- 1.Управління кадровим потенціалом комерційного банку в ринкових умовах.
2. Залучені ресурси комерційного банку, оцінка ефективності їх формування та використання.
3. Розвиток кредитної діяльності банку в сучасних умовах.
4. Підходи до управління портфелем цінних паперів банку.
5. Інвестиційна діяльність банку: проблеми і перспективи.
6. Удосконалення роботи банку з валютними цінностями.

Тема 4. Формування банківських ресурсів

- 1.Ресурси комерційного банку, їх склад та структура.
- 2.Власний капітал комерційного банку та його формування.
- 3.Залучений капітал комерційного банку та його характеристика.
- 4.Порядок та умови здійснення депозитних операцій комерційного банку.

Питання для обговорення:

1. Які банки можуть бути за спеціалізацією?
2. Порядок надання банками ліцензій.
3. Спеціальні вимоги щодо певного виду діяльності.
4. Реєстрація представництв іноземних банків.
5. Надання попереднього дозволу на створення банку з іноземним капіталом.
6. Державна реєстрація банку.

Тестові завдання:

1. Вступний контроль здійснює:

- 1) НБУ;
- 2) Верховна Рада України;
- 3) Департамент державної реєстрації та ліцензування банків;
- 4) всі відповіді вірні.

2. Банки можуть функціонувати як:

- 1) універсальні;
- 2) спеціальні;
- 3) спеціалізовані;
- 4) вірні відповіді 1 і 3.

3. Банк набуває статусу спеціалізованого ощадного банку, якщо?

- 1) більше 20 % його пасивів є вкладками фізичних осіб;
- 2) більше 50 % його пасивів є вкладками фізичних осіб;
- 3) більше 60 % його активів є активами одного типу;
- 4) вірної відповіді немає.

4. Державний банк засновується за рішенням:

- 1) КМУ;
- 2) ВРУ;
- 3) НБУ;
- 4) вірної відповіді немає.

5. Учасниками банку не можуть бути:

- 1) юридичні особи, в яких банк має істотну участь;
- 2) об'єднання громадян, релігійні та благодійні організації;
- 3) юридичні особи, щодо яких неможливо встановити їх власників і джерела коштів, за рахунок яких такі юридичні особи здійснюють внески до статутного капіталу або купують акції банків;
- 4) всі відповіді вірні.

6. Мінімальний розмір статутного капіталу на час реєстрації регіонального банку має становити:

- 1) 1 млн. євро;
- 2) 3 млн. євро;
- 3) 5 млн. євро;
- 4) 1,5 млн. євро.

7. Акціонери та учасники банку до дня реєстрації повинні сплатити не менше:

- 1) 15% номінальної вартості акцій /часток;
- 2) 30% номінальної вартості акцій /часток;
- 3) 45% номінальної вартості акцій /часток;
- 4) 10% номінальної вартості акцій /часток.

8. Протягом якого терміну після прийняття рішення НБУ видається свідоцтво про державну реєстрацію банку ?

- 1) 3-х робочих днів;
- 2) 5-х робочих днів;

- 3) 7-х робочих днів;
- 4) всі відповіді вірні.

9. Банківська ліцензія - це?

- 1) положення НБУ;
- 2) документ виданий НБУ в порядку і на умовах визначених ЗУ, на підставі якого банки мають право здійснювати банківську діяльність;
- 3) документ виданий НБУ в порядку і на умовах визначених НБУ, на підставі якого банки мають право здійснювати комерційну діяльність;
- 4) вірної відповіді немає.

10. Письмовий дозвіл – це?

- 1) документ, на підставі якого банки мають право здійснювати окремі банківські послуги;
- 2) документ, на підставі якого банки мають право надавати консультаційні та інформаційні послуги щодо банківських операцій ;
- 3) документ, на підставі якого банки мають право здійснювати всі банківські послуги;
- 4) вірної відповіді немає.

Задачі до теми:

Задача 1. На основі показників, наведених нижче у тис.грн., побудувати умовний баланс банку та визначить величину власних, залучених та запозичених коштів:

1. Статутний капітал 7500
2. Нерозподілений прибуток 5572
3. Кошти в касі та на коррахунку в НБУ 8808
4. Кошти, на коррахунках в інших банках 68607
5. Залишки на поточних рахунках клієнтів банку 40009
6. Переоцінка основних засобів 25
7. Цінні папери на продаж 7886
8. Кредити та заборгованість клієнтів 20377
9. Кошти інших банків, розміщені на коррахунку банку 40457
10. Капіталізовані дивіденди 4200

11. Резерви 839
12. Довгострокові вкладення в дочірні установи 153
13. Основні засоби та нематеріальні активи 1083
14. Боргові цінні папери, емітовані банком 1552
15. Нараховані доходи до отримання 964
16. Нараховані витрати до сплати 408
17. Інші активи 559
18. Інші зобов'язання 7128
19. Вклади та строкові депозити 450

Задача 2. Розмістіть наведені нижче статті в активі чи пасиві балансу комерційного банку залежно від їхнього економічного змісту (таблиця 1):

Таблиця 1 –Статті балансу комерційного банку

Статті балансу	Статті балансу
Кошти в касі	Цінні папери власного боргу
Кошти на к/р в НБУ	Дебіторська заборгованість
Кошти на к/р «лоро»	Нерозподілений прибуток
Депозити в інших банках	Субординований борг
Резервний фонд	Інші активи
Кредити, надані банком	Прибуток поточного року
Векселі, враховані банком	Депозити інших банків
Факторингові кредити	Кошти на поточних рахунках клієнтів
Кошти на к/р «ностро»	Інші фонди спеціального призначення
Фінансовий лізинг	Строкові депозити
Статутний капітал	Кредити, отримані від НБУ та банків
Кредиторська заборгованість	Інші зобов'язання
Вкладення в цінні папери	
Матеріальні та нематеріальні активи	

Задача 3. Діяльність банку станом на 01.04 поточного року характеризується такими показниками: строкові вклади фізичних осіб – 2 734 млн. грн.; розміщені банком міжбанківські кредити (депозити) – 1 739 млн. грн.; кошти суб'єктів господарювання(депозити) – 3 536 млн. грн.; довгострокові кредити фізичним особам – 3 501 млн. грн.; кошти від

НБУ(кредит “овернайт”) – 370 млн. грн.; статутний фонд – 920 млн. грн.; емісійні різниці (від розміщення акцій) – 55 млн. грн.; вкладення в дочірні компанії – 1 341 млн. грн.; резервний фонд – 235 млн. грн.; кредити, надані юридичним особам – 2 300 млн. грн.; кошти фізичних осіб на поточних (карткових) рахунках – 1 650 млн. грн.; випущені банком облігації – 1 600 млн. грн.; придбані банком ОВДП – 935 млн. грн.; споживчі кредити банку – 1 684 млн. грн.; фонд капітального розвитку – 400 млн. грн.

Необхідно згрупувати показники діяльності банку за напрямками здійснення (основними розділами балансу банку): капітал, зобов'язання та активи.

Задача 4. Комерційний банк залучив строковий депозит у розмірі 1000 грн. на термін з 22 травня до 15 липня під відсоткову ставку 15% річних.

Необхідно розрахувати суми відсоткових платежів, використовуючи різні методи визначення кількості днів.

Задача 5. Вкладник поклав у минулому році на депозитний рахунок 5 тис. грн. строком на один рік. Визначити дохід вкладника, якщо ставки за депозитними вкладами змінювалися так:

Дата	Ставка, %
з 01.01.	42
з 13.02.	30
з 01.04.	25
з 10.04.	20
з 15.07.	10
з 20.09.	15
з 15.11.	5

Щомісячний рівень інфляції в минулому році складав (%)

Січень	18,4%	Липень	14,4%
Лютий	17,3%	Серпень	14,8%
Березень	15,1%	Вересень	13,1%
Квітень	13,3%	Жовтень	13,5%
Травень	12,6%	Листопад	14,2%
Червень	13,5%	Грудень	15,3%

Чи була операція вигідною для вкладника?

САМОСТІЙНА РОБОТА

Підготуйте доповіді за наступними темами:

1. Шляхи збільшення власного капіталу вітчизняних комерційних банків.
2. Регіональні особливості банківського маркетингу по залученню депозитів.
3. Депозитні сертифікати і особливості їх застосування в Україні.
4. Вплив економічної кризи на величину і структуру капіталу комерційного банку.

Тема 5. Розрахунково-касові операції комерційних банків.

1. Основи організації грошових розрахунків.
2. Порядок оформлення розрахункових документів та їх приймання установами банків.
3. Порядок відкриття і режим функціонування рахунків у банках.
4. Організація готівкових грошових розрахунків.

Питання для обговорення:

1. Форми і способи безготівкових розрахунків, платіжні інструменти.
2. Акредитиви: види та схема розрахунків.
3. Міжбанківські розрахунки (кореспондентські відносини, СЕП).
4. Розрахунки з використанням платіжних карток.
5. Касові операції (організація касової діяльності в банку, порядок приймання - видачі готівки, використання банкоматів).

Тестові завдання:

1. Обсяг видач та надходжень готівкових грошових коштів, що проходять через касу банку, – це:

- 1) касовий оборот;
- 2) ліміт каси;

- 3) касова готівка;
- 4) інкасація готівки.

2. Приймання готівки національної валюти від фізичних осіб–клієнтів у касах банків України здійснюється на підставі:

- 1) рахунку на сплату платежів;
- 2) грошового чека;
- 3) касового ордера;
- 4) заяви на відкриття рахунку.

3. Видача готівки національної валюти юридичним особам з кас банків України здійснюється на підставі:

- 1) рахунку на сплату платежів;
- 2) грошового чека;
- 3) видаткового касового ордера;
- 4) заяви на переказ готівки.

4. Приймання готівки національної валюти від юридичних осіб у касах банків України здійснюється на підставі:

- 1) рахунку на сплату платежів;
- 2) грошового чека;
- 3) касового ордера;
- 4) заяви на переказ готівки.

5. Видача готівки національної валюти фізичним особам з кас банків України здійснюється на підставі:

- 1) рахунку на сплату платежів;
- 2) грошового чека;
- 3) видаткового касового ордера;
- 4) заяви на переказ готівки.

6. Приймання готівки іноземної валюти від фізичних осіб – клієнтів у касах банків України здійснюється на підставі:

- 1) рахунку на сплату платежів;
- 2) грошового чека;
- 3) касового ордера;
- 4) заяви на відкриття рахунку.

7. Видача готівки іноземної валюти фізичним особам з каси банків України здійснюється на підставі:

- 1) рахунку на сплату платежів;

- 2) грошового чека;
- 3) видаткового касового ордера;
- 4) заяви на переказ готівки.

8. Граничний залишок грошових коштів в операційній касі банку з метою максимального скорочення частих або значних перевезень готівки – це:

- 1) касовий оборот;
- 2) ліміт каси;
- 3) касова готівка;
- 4) правильна відповідь відсутня.

9. Захід, спрямований на придбання готівки в інших банках для забезпечення всіх строкових виплат банку, – це:

- 1) касовий оборот банку;
- 2) ліміт каси банку;
- 3) підкріплення каси;
- 4) інкасація готівки.

10. Грошові кошти готівкою, що знаходяться в касах банків, суб'єктів господарювання, установ, – це:

- 1) касовий оборот;
- 2) касова готівка;
- 3) оборотна каса;
- 4) ліміт каси.

Задачі до теми:

Задача 1. До територіального управління НБУ надійшов пакет документів для реєстрації Національним банком України місцевого кооперативного банку. Як свідчать дані установчого договору, кількість учасників місцевого (у межах однієї області) кооперативного банку становить 55 осіб. Поряд з цим засновниками банку забезпечено (на момент реєстрації) сплату коштів на накопичувальний рахунок, відкритий у територіальному управлінні, у розмірі, еквівалентному 1 млн грн. Необхідно:

1. Пояснити, чи має право територіальне управління НБУ підтримати відповідне клопотання засновників про державну реєстрацію банку?

2. Які категорії суб'єктів не можуть бути засновниками банку?

3. За рахунок яких коштів може відбуватися формування статутного капіталу банків України?

Задача 2. За січень в касовій книзі торгівельного підприємства «Маргарита» проведені такі записи (грн.).

Дата	№ док.	Операція	Прихід	Видаток	Залишок
		Залишок на 01.01			200
02.01	ПО1	Виручка від реалізації	420		
04.01	ПО2	Виручка від реалізації	160		
06.01	ВО1	Здано в банк		600	
09.01	ПО3	Виручка від реалізації	2500		
	ВО2	Видано на заробітну плату		1400	
	ВО3	Видано на поточні потреби		1200	
13.01	ПО4	Виручка від реалізації	1300		
18.01	ПО5	Виручка від реалізації	310		
20.01	ВО4	Здано в банк		1600	
24.01	ПО6	Виручка від реалізації	2600		
	ВО5	Оплачено підприємству «Світанок» за товари		2500	

Ліміт каси встановлений для торгівельного підприємства «Маргарита» в розмірі 300 грн. Провести перевірку касової дисципліни підприємства банком.

Задача 3. Клієнт оформив овердрафт у банку, через який він отримує заробітну плату. У наступному місяці він скористався овердрафтом і отримав короткостроковий кредит у розмірі 1120 грн. За умовами договору відсоткова ставка складала 15% річних. У цьому місяці через 11 днів клієнт отримав заробітну плату в розмірі 2500 грн. Визначити кінцевий залишок коштів на рахунку клієнта після сплати кредиту.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Підготуйте доповіді за такими темами:

1. Відмінності між централізованою та ринковою банківською системою
2. Взаємозв'язок банківської системи з іншими системами та ринками
3. Основні шляхи забезпечення стабільного та ефективного розвитку банківської системи України.
4. Організаційно-правова форма господарювання в банківській системі.

Тема 6. Кредитні операції банків

1. Банківський кредит та його класифікація.
2. Умови та порядок укладення кредитної угоди.
3. Засоби захисту від кредитного ризику.
4. Етапи процесу кредитування.
5. Умови та порядок укладення кредитної угоди.
6. Формування та використання резерву на покриття можливих втрат за позиками комерційних банків.

Питання для обговорення:

1. Основи організації кредитної роботи в банку
2. Принципи та умови банківського кредитування
3. Процес банківського кредитування
4. Оцінка кредитоспроможності позичальника
5. Форми забезпечення зобов'язань за кредитами

7. Формування і використання резерву для відшкодування можливих втрат за позичками комерційних банків

Тестові завдання:

1.Що таке онкольний кредит?

- 1) прострочений;
- 2) пролонгований;
- 3) до запитання;
- 4) правильної відповіді немає.

2.Кредит, забезпечений нерухомістю, - це ...

- 1) онкольний;
- 2) бланковий;
- 3) ломбардний;
- 4) іпотечний.

3.Незабезпечений кредит – це:

- 1) онкольний;
- 2) бланковий;
- 3) ломбардний;
- 4) іпотечний.

4.На які з перерахованих потреб не може бути надано кредит?

- 1) на фінансування поточним витрат;
- 2) на формування статутних фондів;
- 3) на фінансування капітальних вкладень;
- 4) на придбання основних фондів.

5.Структурування позики - це ...

- 1) формування заявки на кредит;
- 2) укладання кредитного договору;
- 3) визначення основних параметрів - позики;
- 4) контроль за використанням коштів.

6.Кредитний моніторинг – це:

- 1) формування заявки на кредит;
- 2) укладання кредитного договору;
- 3) визначення основних параметрів позики;
- 4) контроль за цільовим використанням кредитних ресурсів.

7. Які ознаки визначають групу кредитної операції за ступенем ризику?

- 1) історія обслуговування боргу та мета кредитування;
- 2) фінансовий стан позичальника й історія обслуговування боргу;
- 3) термін кредитування та історія обслуговування боргу;
- 4) мета кредитування і фінансовий стан позичальника.

8. До якої групи не можна зачислити кредитну операцію, якщо історія обслуговування боргу добра?

- 1) безнадійна;
- 2) під контролем;
- 3) субстандартна;
- 4) сумнівна.

9. Однією з форм споживчого кредитування є:

- 1) вексель;
- 2) грошовий чек;
- 3) кредитна картка;
- 4) ощадний сертифікат.

10. Що не може бути предметом лізингу:

- 1) земельні ділянки;
- 2) комп'ютерна техніка;
- 3) легкові автомобілі;
- 4) майно, яке перебуває у комунальній власності.

Задачі по темі:

Задача 1. Банк надав кредит у розмірі 24000 грн на 3 місяці під 24% річних. Визначити: а) плату за кредит при закінченні строку кредитування; б) плату за кредит, якщо було проведено пролонгацію строком на 1 місяць з підвищенням процентної ставки за кредит на 25% від діючої.

Задача 2. Підприємство взяло кредит в банку в сумі 200 тис. грн. строком на 60 днів під 22 % річних. Підприємство погасило кредит і відсотки за користування ним з запізненням на 20 календарних днів. Визначити суму, яку сплатить підприємство

банку, якщо плата за прострочений кредит становить 1,5 % за кожен календарний день прострочки.

Задача 3. Підприємство взяло кредит в банку в сумі 200 тис. грн. строком на 60 днів. Погашало кредит у розстрочку: через 30 днів по 100 тис. грн. Визначити суму, яку сплатить підприємство банку, якщо позичковий процент становить 32% річних.

Задача 4. На основі наведених даних проаналізувати кредитоспроможність підприємства та зробити висновок щодо доцільності надання кредиту.

Показники	Сума, тис. грн.
Актив балансу	
Основні засоби	31,0
Готова продукція	52,0
Виробничі запаси	4,0
Каса в національній валюті	1,0
Розрахунковий рахунок	5,0
Дебітори	21,0
Пасив балансу	
Статутний фонд	19,0
Фонди підприємства	15,0
Амортизаційний фонд	6,0
Довгострокові позики	57,0
Кредитори	17,0

Задача 5. За умовами кредитного договору ставка простих відсотків у першому місяці користування кредитом дорівнювала 12 %, а в кожному наступному місяці зростала на три пункти. Визначити суму відсотків за користування кредитом розміром 800 тис. грн., який узятий на дев'ять місяців.

Задача 6. Кредит у сумі 5000 грн. виданий терміном на 2 роки під 20% річних за простою ставкою. Визначити номінальну та реальну суму боргу на кінець 2-го року, а також втрати кредитора через інфляцію. Динаміка індексів інфляції за 2 роки з розбивкою по кварталах представлена в таблиці 1:

Таблиця 1 - Вихідні дані до задачі

1 рік	2 рік
105,3	108,2
106,8	105,6
104,5	103,2
107,6	105,8

САМОСТІЙНА РОБОТА

Підготуйте доповіді за такими темами:

1. Споживче кредитування в Україні: стан і проблеми розвитку
2. Розвиток іпотечного банківського кредитування в Україні.
3. Регіональні особливості розвитку банківського кредитування.
4. Проблемні позики та управління ними (вітчизняний і світовий досвід).
5. Вплив економічної кризи на процес кредитування.
6. Бюро кредитних історій в Україні.
7. Кредитне страхування в Україні та за кордоном

Тема 7. Операції банків з цінними паперами

1. Діяльність комерційного банку на ринку цінних паперів.
2. Емісійні операції комерційного банку.
3. Формування банківського портфеля цінних паперів та управління ним.
4. Посередницькі операції комерційного банку на фондовому ринку.

Питання для обговорення:

1. Діяльність банків як емітентів цінних паперів.
2. Що таке банківські інвестиції.
3. Види ризику.
4. Портфель цінних паперів.
5. Інвестиційна політика банку.
6. Законодавче підґрунтя інвестиційної діяльності банків.

Тестові завдання:

1. Банки з цінними паперами можуть виконувати такі операції:

- 1) посередницькі;
- 2) депозитарний облік;
- 3) клірингові розрахунки;
- 4) все перелічене.

2. В бездокументарній формі можуть функціонувати:

- 1) векселі;
- 2) деривативи;
- 3) облігації;
- 4) акції.

3. Индосамент –це:

- 1) спосіб отримання доходу;
- 2) протест в не оплаті векселя;
- 3) передавальний надпис на векселі;
- 4) згода на оплату векселя.

4. Банки не мають права:

- 1) вести реєстр власників іменних цінних паперів;
- 2) здійснювати розрахунково-клірингову діяльність за угодами з цінними паперами;
- 3) купувати цінні папери від свого імені і за свої кошти;
- 4) надавати послуги щодо зберігання цінних паперів.

5. Залежно від рівня дохідності та ризикованості розрізняють два види портфеля цінних паперів:

- 1) помірний і активний;
- 2) прибутковий і збитковий;
- 3) агресивний і консервативний;
- 4) короткотерміновий і довготерміновий.

6. Відповідно до законодавства України форму випуску цінних паперів визначає ...

- 1) Національний банк України;
- 2) Державна комісія і цінних паперів та фондового ринку;
- 3) емітент;
- 4) інвестор.

7. Депозитарна діяльність передбачає ...

- 1) надання послуг щодо зберігання цінних паперів;
- 2) відкриття та ведення рахунків у цінних паперах, обслуговування операцій за цими рахунками;
- 3) обслуговування операцій емітенти стосовно випущених ним цінних паперів;
- 4) зазначене у пунктах 1 і 3;
- 5) зазначене у пунктах 1 і 2.

8. Брокерська діяльність - це ...

- 1) діяльність з підготовки та розміщення цінних паперів на ринку;
- 2) діяльність від імені, за дорученням і коштом клієнта, в наслідок якої посередник отримує прибуток у вигляді комісійної винагороди;
- 3) діяльність посередника за свій рахунок і від свого імені, а основний його дохід - це маржа (різниця між цінами продавця і покупця);
- 4) діяльність із купівлі-продажу майна.

9. Ліквідністю фінансового активу називають ...

- 1) відрізок часу до кінцевого платежу чи остаточного погашення цінних паперів;
- 2) можливість швидкого перетворення активів у готівку без значних втрат;
- 3) невизначеність, пов'язану з розміром і часом отримання доходу за цим активом;
- 4) розмір витрат обігу або сукупність витрат інвестування у певний фінансовий актив та перетворення його на готівку.

10. Конвертованість – це...

- 1) мінімальний обсяг активів, який можна купити чи продати на ринку;
- 2) можливість перетворення фінансового активу на інший;
- 3) спосіб і ставка оподаткування доходу від володіння і перепродажу фінансового активу;
- 4) валюта в якій номінується фінансовий актив.

Задачі по темі:

Задача 1. Ціни на акції акціонерного товариства станом на 1 червня поточного року складали: купівля – 100 грн, продаж – 120 грн. На 1 жовтня того ж року ці акції коштували: купівля – 150 грн, продаж – 170 грн. Банком куплено 1 червня 100 акцій. Визначити доходність операції (у вигляді ефективної ставки простих процентів).

Задача 2. Банк випустив облігації з нульовим купоном. Термін погашення – 3 роки, курс облігації – 60. Визначити доходність облігації на дату погашення.

Задача 3 Визначити суму дивідендів, яку слід виплатити власникам простих і привілейованих акцій з повною участю у прибутках:

Показники	Сума
1	2
1. Кількість випущених акцій, шт.	15000
2. Загальна сума емісії акцій, грн.	300000
3. Кількість привілейованих акцій, % від загальної кількості	10
4. Фіксований дивіденд по привілейованих акціях, %	12
5. Період попередньої несплати дивідендів, роки	2
6. Маса дивіденду, грн.	120000

Задача 4. Комерційний банк випустив 40 тис. штук акцій на загальну суму 400 тис. грн. серед них привілейовані акції становлять 25% з фіксованим доходом по них 20% річних. Річний прибуток, що залишається в розпорядженні банку після сплати податків та відрахувань до фондів, становить 120 тис.грн. провести розподіл дивідендів між учасниками акцій.

Задача 5. Визначити ціну акції, якщо компанія сплачує річний дивіденд 8 грн. на акцію. Необхідна ставка доходності за акціями становить 10%.

Задача 6. Останній раз компанія сплатила на кожну акцію дивіденд у розмірі 1,5 грн. . Компанія сподівається, що її дивіденди будуть щорічно зростати на 5%. Визначити ціну акції, якщо необхідна ставка доходності за акціями становить 12%.

Задача 7. Банк випустив векселі на суму 45 тис. грн. в кількості 120 штук. Із сплатою 25 % річних. Термін обігу векселя 90 днів. Визначити суму, яку клієнти сплатять банку при купівлі векселів та суму, отриману від банку, при продажу векселів.

Задача 8. Вексель на суму 500 тис. грн пред'явлений у банк за півроку до погашення. Банк для визначення свого доходу використовує дисконтну ставку, що дорівнює 20% річних. Визначити суму, виплачену власнику векселя, та суму доходу (дисконту), отриманого банком.

Задача 9. Вексель на суму 1 млн грн з терміном погашення 20.12.2016 р. пред'явлений у банк для оплати 25.09.2016 р. Банк врахував вексель за дисконтною ставкою 25% річних. Визначити суму, виплачену власникові векселя, та суму дисконту.

Задача 10. При оплаті пред'явленого векселя на суму 200 тис. грн., до терміну погашення якого залишилося 20 днів, дохід банку становив 2 тис. грн. Визначити ставку відсотків, використану банком при визначенні доходу.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Підготуйте доповіді за такими темами:

1. Місце та роль операцій з цінними паперами у формуванні прибутку комерційного банку.
2. Стан та основні тенденції здійснення операцій комерційних банків з державними цінними паперами.
3. Закордонний досвід здійснення операцій з цінними паперами комерційних банків.
4. Аналіз сучасного стану портфеля цінних паперів банківської системи України.
5. Сучасний стан здійснення посередницьких операцій банків на фондовому ринку
6. Фондова біржа в Україні та за кордоном

7. Вексельний обіг в Україні: сучасний стан та проблеми розвитку.
8. Вплив вексельних операцій на результативність діяльності комерційних банків регіону.
9. Історія розвитку векселя і вексельного права.

Тема 8. Зовнішньоекономічні операції комерційних банків

1. Здійснення розрахунків в іноземній валюті за зовнішньоекономічними угодами.
2. Фінансування експортно-імпортних угод.
3. Посередницькі операції комерційних банків з іноземною валютою.

Питання для обговорення:

1. Неторговельні операції в іноземній валюті
2. Операції з обслуговування міжнародних розрахунків
3. Операції банків на міжбанківському валютному ринку
4. Операції банків із залучення та розміщення валютних коштів
5. Операції з банківськими металами.
6. Організація кореспондентських відносин з іноземними банками.

Тестові завдання:

1. До поточних валютних операцій відносять операції з датою валютування в межах:

- 1) трьох днів;
- 2) п'яти днів;
- 3) одного тижня;
- 4) одного місяця.

2. Визначити спільні риси ф'ючерсних і форвардних валютних угод:

- 1) курс і дата поставки валюти фіксуються в угоді;
- 2) реалізуються на міжбанківському ринку;
- 3) курс узгоджується між покупцем і продавцем;
- 4) курс визначається на аукціоні.

3. ТОД - це поточна операція з поставкою валюти...

- 1) "сьогодні на сьогодні";
- 2) "сьогодні на завтра";
- 3) "сьогодні на післязавтра";
- 4) немає правильної відповіді.

4. Біржових спекулянтів, що ведуть ігри на підвищення валютного курсу, називають:

- 1) "ведмеді";
- 2) "бики";
- 3) "метелики";
- 4) "вівці".

5. Які з перелічених термінів використовуються для класифікації видів валютного арбітражу:

- 1) спекулятивний та конверсійний;
- 2) часовий та просторовий;
- 3) жодні;
- 4) всі відповіді вірні.

6. Валютна позиція вважається довгою відкритою, якщо..

- 1) вимоги банку в певній іноземній валюті дорівнюють зобов'язанням у тій же валюті;
- 2) вимоги банку в певній іноземній валюті менші від зобов'язань у тій же валюті;
- 3) вимоги банку в певній іноземній валюті більші від зобов'язань у тій же валюті;
- 4) немає правильної відповіді.

7. За наявності в банку короткої відкритої позиції ризик виникає у випадку...

- 1) зростання курсу національної валюти;
- 2) зростання курсу іноземної валюти;
- 3) ризику в банку немає;
- 4) немає правильної відповіді.

8. Як називається валютна позиція, коли обсяг зобов'язань дорівнює обсягу вимог у певній валюті:

- 1) коротка відкрита валютна позиція;
- 2) закрита валютна позиція;
- 3) довга відкрита валютна позиція;

4) правильної відповіді немає.

9. До банківських металів прийнято відносити:

- 1) паладій;
- 2) платина;
- 3) срібні монети;
- 4) всі відповіді вірні

10. Купувати та продавати банківські метали на міжбанківському валютному ринку України мають право:

- 1) державні підприємства;
- 2) юридичні підприємства;
- 3) Національний банк України;
- 4) немає правильної відповіді.

Задачі по темі:

Задача 1. Банк у Києві встановив такий курс долара США: купівля – 27,50 грн., продаж – 27,80 грн. Визначити: скільки гривень можна купити за 250 доларів США; скільки доларів можна купити за 200 тис. грн

Задача 2. Іноземна фірма має намір вкласти 300000 доларів США на термін 6 місяців. Є два варіанти вкладення коштів: євродоларовий депозит під 9 % річних або облігації внутрішньої державної позики уряду України під 23% річних. На дату інвестування спот-курс гривні становив USD/ UAH = 7,9700.

Необхідно проаналізувати дохідність та рівень ризику кожного з напрямків вкладення коштів, а також переваги та недоліки укладання форвардного валютного контракту.

Задача 3. У таблиці. 1 подано дані для визначення валютної позиції банку.

Таблиця 1 - Вихідні дані для розрахунку валютної позиції банку, тис. грн

Валюта	Балансові активи	Балансові зобов'язання	Забалансові активи	Забалансові зобов'язання	Курс НБУ грн. за од.
EUR	3400	1350	300	-	12,2
USD	1200	500	-	300	8,00
RUR	950	780	180	-	5,05

Необхідно:

1. На підставі інформації, що наведена в таблиці, розрахувати загальну відкриту валютну позицію банку за кожною валютою.

2. Визначити розрахунок лімітів валютної позиції, їх нормативне значення та санкції за недотримання цих показників.

Задача 4. Обмінний пункт українського банку виставив такі котировки валют: USD/ UAH –26,3232 / 26,3416; RUR / UAH-44,2087 / 44,2069. Один клієнт продав 1200 доларів США, а другий –продав 800 доларів США і купив 35100 російських рублів. Який дохід отримав банк від цих операцій?

Задача 5. Визначити крос-курси валют (англійського фунта стерлінгів і австралійського долара), якщо долар США слугує валютою котирування для обох валют. GBP/USD = 1,7812, AUD/USD = 0,8275.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Підготуйте доповіді за такими темами:

1. Сучасні тенденції розвитку світового ринку банківських металів.
2. Система органів, що здійснюють валютне законодавство.
3. Правове регулювання валютних операцій.
4. Валютний контроль і відповідальність за порушення валютного законодавства.

5. Валютна біржа.
6. Основні тенденції банківського валютного кредитування в Україні.
7. Сучасний стан та основні тенденції ринку банківських металів в Україні.

Тема 9 . Загальна характеристика нетипових операцій та банківських послуг

- 1.Послуги комерційного банку та їх види.
- 2.Лізингові послуги.
- 3.Факторингові послуги.
- 4.Посередницькі, консультаційні, гарантійні та інші види послуг

Питання для обговорення:

1. Факторингові операції.
2. Банківські гарантії та поручительства.
3. Трстові послуги банків.
4. Інформаційні та консультаційні послуги.
5. Дистанційне обслуговування клієнтів.

Тестові завдання:

1. Чи може банк повернути клієнту несплачені в строк дебіторські рахунки, що були придбані по факторинговій угоді?

- 1) так;
- 2) ні;
- 3) завжди може;
- 4) так, але якщо обумовлено угодою.

2. Плата за факторинг складається з:

- 1) частки вартості орендованого майна;
- 2) кредитної ставки, нарахованої на виданий клієнту аванс;
- 3) комісійних за послуги банку;
- 4) премії за ризик.

3. Лізинг –це:

- 1) продаж майна в розстрочку;
- 2) товарний кредит;
- 3) здача в оренду предметів тривалого користування.
- 4) немає правильної відповіді.

4. Трастові послуги банку засновані:

- 1) на угоді купівлі-продажу;
- 2) на договорі лізингу;
- 3) на довірчих правовідносинах;
- 4) на договорі утримання.

5. Що таке банківська гарантія?

- 1) згода на оплату вимоги;
- 2) доручення на переказ грошей;
- 3) зобов'язання щодо повернення позички;
- 4) всі відповіді правильні.

6. Плата за лізинг складається з:

- 1) суми амортизації або вартості орендованого майна;
- 2) позичкового %, нарахованого на виданий клієнту аванс;
- 3) комісійних за послуги по обслуговуванню боргу в розмірі 1-2% загальної суми придбаних банком рахунків;
- 4) премії за ризик.

7. Що таке емісійні послуги?

- 1) це послуги, пов'язані з наданням клієнтам різноманітних консультацій;
- 2) це послуги, пов'язані з випуском і розміщенням цінних паперів;
- 3) це послуги, пов'язані з управлінням майном;
- 4) це послуги, які банк здійснює за уповноваженням клієнта.

8. Брокерські послуги –це:

- 1) послуги, пов'язані з виконанням розрахунків;
- 2) послуги, пов'язані з купівлею-продажем цінних паперів за дорученням та за рахунок клієнтів;
- 3) послуги, пов'язані з управлінням майном;
- 4) обслуговування з вибору для клієнта напрямів інвестування коштів.

9. Операція банку, яка поєднує у собі низку посередницько – комісійних послуг з кредитування оборотного капіталу суб'єкта господарювання, – це:

- 1) лізинг;
- 2) траст;
- 3) факторинг;
- 4) форфейтинг.

10. Плата за лізинг складається з:

- 1) суми амортизації;
- 2) частки вартості орендованого майна;
- 3) кредитної ставки, нарахованої на виданий клієнту аванс;
- 4) премії за ризик.

Задачі по темі:

Задача 1. Підприємство звернулось у банк з проханням викупити рахунки фактури (дебиторську заборгованість) на суму 200000 грн. Плата за кредит - 32% річних. Середній термін обертання коштів у розрахунках з покупцем -10 днів. Комісійна винагорода за факторингове обслуговування 3%.

Задача 2. Комерційний банк залучає строковий депозит юридичної особи у розмірі 70000 грн. на три місяці на термін з 05 серпня до 05 листопада за річною відсотковою ставкою 9%. Відсотки нараховуються щомісячно і сплачуються не пізніше 1-го числа кожного місяця. Кількість днів згідно з угодою обчислюється за методом факт/факт.

Необхідно розрахувати щомісячні платежі за відсотками та платіж по закінченні дії депозитної угоди.

Задача 3. Вартість лізингового майна 10 – 4 роки. Процент на ставка з урахуванням комісійних 26%. Виплата лізингових платежів здійснюється рівними частками два рази на рік. Визначити загальну суму лізингових платежів.

Задача 4 Фабрика відвантажила продукцію на 100 тис.грн. і уклала угоду з банком про стягнення боргу з покупця. Розмір факторингового кредиту постачальнику –75%. Оплата покупцем одержаної продукції очікується у такій послідовності: 10тис.грн.

через 7 днів після одержання фабрикою авансу, 40 тис.грн. –через 5 днів і 25 тис.грн. –через 10 днів. Плата за обслуговування –1% від суми боргу, процент за кредит –28%. Визначити суму доходів, що отримує банк від факторингової операції.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Підготуйте доповіді за такими темами:

1. Основні тенденції розвитку нетрадиційних банківських операцій та послуг в Україні.
2. Стан та проблеми розвитку лізингу в Україні.
3. Сучасний стан та тенденції розвитку факторингу в Україні
4. Розвиток банківських інновацій в Україні.

Тема 10. Аналіз фінансової звітності комерційного банку

1. Основні аспекти економічного аналізу діяльності банку.
2. Балансовий звіт банку та його аналіз.
3. Аналіз прибутків та збитків банку.
4. Аналіз прибутковості та ефективності діяльності банку.
5. Економічні нормативи регулювання діяльності комерційного банку.
6. Формування та дотримання комерційним банком обов'язкових резервів.

Питання для обговорення:

1. Що таке фінансова стійкість та ліквідність банку?
2. Від яких макроекономічних факторів залежить фінансова стабільність комерційних банків?
3. Назвіть та охарактеризуйте принципи забезпечення фінансової стійкості банку.
4. Що таке фінансова звітність банку?
5. Які види резервів формують комерційні банки з метою підвищення надійності та стабільності банківської системи?
6. Вкажіть основні показники прибутковості банку.

Тестові завдання:

1. Система контролю НБУ, спрямованих на забезпечення дотримання банками законодавства та встановлених норм з метою забезпечення стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників - це:

- 1) фінансова звітність банків;
- 2) банківський нагляд;
- 3) фінансовий моніторинг;
- 4) управління банківською діяльністю

2. Банкрутство банку може зумовити?

- 1) дії кредиторів та вкладників;
- 2) участь банку при відмиванні брудних грошей;
- 3) неліквідність банку;
- 4) всі відповіді вірні.

3. Система CAMEL - це?

- 1) система моніторингу кредиторів банку;
- 2) система аналізу основних показників фінансового стану банку;
- 3) система аналізу депозитних операцій банку;
- 4) всі відповіді вірні.

4. Основне завдання аналізу капіталу це?

- 1) вчасно визначити і збільшити до необхідного рівня капітал банку;
- 2) депозити банку;
- 3) кредити банку;
- 4) вірної відповіді немає.

5. Якість активів визначається за формулою:

- 1) $AK = (\text{Пасиви} : \text{Активи}) * 100 \% \text{ Капітал банку};$
- 2) $AK = ((\text{Активи} + \text{Пасиви}) / \text{Рейтингова оцінка}) * 100\% \text{ Капітал банку};$
- 3) $AK = ((\text{Середньозважена вартість класифікованих активів}) / \text{Рейтингова оцінка}) * 100\% \text{ Капітал банку};$
- 4) вірної відповіді немає.

6. Які заходи впливу застосовуються НБУ до комерційних банків?

- 1) скликання загальних зборів учасників спостережної ради банку;
- 2) розпорядження щодо встановлення для банку підвищення економічних нормативів;
- 3) письмове застереження та розпорядження щодо заборони надавати бланкові кредити;
- 4) всі відповіді вірні.

7. Рівень надходжень визначається за формулою?

- 1) $RH = (\text{Чистий прибуток після сплати податків до виплати дивідендів} / \text{Середню вартість всіх активів}) * 100\%$;
- 2) $RH = (\text{Середню вартість всіх активів} / \text{Чистий прибуток після сплати податків до виплати дивідендів}) * 100\%$;
- 3) $RH = (\text{Чистий прибуток після сплати податків до виплати дивідендів} * \text{Середню вартість всіх активів}) * 100\%$;
- 4) $RH = (\text{Чистий прибуток після сплати податків} / \text{Суму вартості всіх пасивів}) * 100\%$.

8. Капіталізація прибутку банку –це:

- 1) виплата дивідендів акціями;
- 2) частина прибутку, розподілена між працівниками банку;
- 3) виплата дивідендів облігаціями;
- 4) нерозподілений прибуток банку.

9. Прийняті банком у письмовій згоді зобов'язання мають містити:

- 1) заходи спрямовані на поліпшення його фінансового стану;
- 2) усунення виявлених порушень;
- 3) запобіжні заходи щодо недопущення порушень у майбутньому;
- 4) всі відповіді вірні.

10. Письмова угода від імені НБУ підписується:

- 1) заступником голови НБУ;
- 2) директором Генерального департаменту банківського нагляду;
- 3) керівником територіального управління НБУ;
- 4) всі відповіді вірні.

Задачі до теми:

Задача 1. На основі звітних даних комерційного банку розрахуйте норматив поточної ліквідності та складіть висновки щодо його виконання. Нижче наведені вимоги і зобов'язання банку з кінцевим строком погашення до 30 днів, тис. грн:

- готівкові кошти - 10 000;
- кошти на коррахунках, відкритих у НБУ - 7 000;
- строкові депозити, розміщені в НБУ - 3 000;
- боргові цінні папери в портфелі банку на продаж - 15 000;
- надані кредити - 40 000;
- строкові депозити інших банків та клієнтів - 40000.

Задача 2. Якого рівня прибутковості активів має досягти банк, аби забезпечити прибутковість капіталу на рівні 10%, якщо відношення акціонерного капіталу до активів становить 1:8?

Задача 3. Банк з капіталом в 41600 тис. грн має активи в розмірі 123000 тис. грн і на кінець року планує: операційні витрати в розмірі 6480 тис. грн, непроцентні доходи – 2410 тис. грн, податки – 1930 тис. грн. Знайти рівень прибутковості активів та процентний дохід, що забезпечив би прибутковість капіталу в 11%.

Задача 4. Скласти баланс банку та проаналізувати кредитоспроможність банку. Данні наведені в таблиці 1 у тис. грн..

Таблиця 1- Вихідні дані для розрахунку кредитоспроможності

Показники	Тис.грн.
Нерозподілений прибуток	25
Готова продукція	46
Кредитори	12
Каса в національній валюті	10
Вклади до запитання	36
Нараховані доходи	124
Статутний фонд	196
Кошти в інших банках	14

Депозити юридичних осіб	98
Міжбанківські депозити	36
Цінні папери на продаж	45
Фонди банку	68
Основні засоби	78
Кредити НБУ	12
Виробничі запаси	36
Дебітори	78
Резервний капітал	59
Інші фінансові активи	85
Розрахунки за цінними паперами	36
Кошти в НБУ	62

САМОСТІЙНА РОБОТА

Підготуйте доповіді за такими темами:

1. Вплив економічної кризи на фінансовий стан комерційних банків України.
2. Діяльність банківського сектора регіону у поточному році.
3. Міжнародні підходи до оцінки фінансової стійкості комерційних банків.

Тема 11. Регулювання діяльності комерційних банків

1. Заходи впливу і організація їх застосування.
2. Запровадження тимчасової адміністрації в банках.
3. Ліквідація банків.

Питання для обговорення:

1. Наслідки тимчасової адміністрації для банків.
2. Контроль за діяльністю тимчасового адміністратора.
3. Підстави для відкликання банківської ліцензії.
4. Наслідки неналежного управління банком.
5. Програма фінансового оздоровлення.

Тестові завдання:

1. Завершальним етапом банківського нагляду є:

- 1) проведення інспектування;
- 2) застосування НБУ заходів впливу;
- 3) проведення аналізу фінансових показників банку;
- 4) всі відповіді вірні.

2. Наглядові органи НБУ можуть застосовувати до банків наступні заходи впливу:

- 1) традиційні і нетрадиційні;
- 2) примусові і непримусові;
- 3) важкі і легкі;
- 4) вірної відповіді немає.

3. Для ведення щоденного контролю НБУ може встановити:

- 1) особливий режим контролю за їх діяльністю;
- 2) застосування спеціальних контрольних зон;
- 3) особливий режим видачі депозитів банком;
- 4) вірної відповіді немає.

4. До не примусових заходів впливу відносяться:

- 1) розпорядження про заборону надавати бланкові кредити;
- 2) укладення письмової згоди з банком;
- 3) розпорядження щодо примусової реорганізації банку;
- 4) всі відповіді вірні.

5. До примусових заходів слід віднести:

- 1) письмове застереження;
- 2) скликання загальних зборів учасників, спостережної ради банку, правління для прийняття програми фінансового оздоровлення або плану реорганізації банку;
- 3) розпорядження щодо зупинення виплати дивидендів чи розподылу капіталу в будь-якій іншій формі;
- 4) всі відповіді вірні.

6. Заходи впливу здійснюються НБУ на підставі:

- 1) результатів планових та позапланових перевірок;
- 2) результатів дотримання банком вимог банківського законодавства;

- 3) результатів перевірок аудиторськими організаціями;
- 4) всі відповіді вірні.

7. Рішення про відміну застосованих заходів має прийматися:

- 1) Комісією НБУ;
- 2) Правлінням НБУ;
- 3) особою, яка прийняла рішення по застосуванню заходу впливу;
- 4) всі відповіді вірні.

8. Національний банк має право призначити тимчасову адміністрацію банку з метою:

- 1) забезпечення схронності капіталу й активів банку;
- 2) посилення конкуренції;
- 3) встановлення нагляду за діяльністю банку;
- 4) вірної відповіді немає.

9. Ліквідація банку може проводитися з ініціативи:

- 1) НБУ;
- 2) власників банку;
- 3) за заявою кредиторів;
- 4) всі відповіді вірні.

10. НБУ може відкликати банківську ліцензію та ініціювати процедуру ліквідації банку якщо:

- 1) банк не виконав жодної банківської операції;
- 2) банк проводить недобросовісну конкуренцію;
- 3) висновок тимчасового адміністратора гласить про неможливість приведення діяльності банку в правову відповідність щодо вимог Закону про банки та нормативно – правових актів НБУ;
- 4) вірні відповіді 1 і 3.

Задачі по темі:

Задача 1. На основі наведених даних проаналізувати кредитоспроможність позичальника за показниками ліквідності, прибутковості та фінансової стійкості.

Показники	Тис.грн
Основні засоби	40
Готова продукція	17

Виробничі запаси	8
Каса	1
Реалізація, з ПДВ	25
Статутний фонд	30
Розрахунковий рахунок	2
Дебітори	3
Кредитори	13
Балансовий прибуток	5
ФЕС	3
Векселі отримані	1
Векселі надані	6
Кредити до 1 року	1
Кредити на 2-3 роки	1
Нерозподілений прибуток	18

Задача 2. Скласти баланс комерційного банку та проаналізувати дотримання комерційним банком нормативів ліквідності (млн. грн.).

1. Статутний фонд	40
2. Каса	5
3. Отримані кредити	24
4. Строкові вклади фізичних осіб	14
5. Кошти на кореспондентському рахунку в НБУ	15
6. Основні засоби	10
7. Поточні рахунки підприємства	80
8. Кредити видані	130
9. Фонди банку	12
10. Дебітори	10

Задача 3. Фірма уклала угоду з банком про надання позички у розміром 200 тис. грн. терміном на два роки за таких умов: за перший рік плата за позику становить 20 % річних за простою ставкою, а в кожному наступному півріччі позичковий відсоток зростає на 1 %. Розрахувати наращену суму боргу на кінець другого року.

Тема 12. Новітні тенденції в банківській справі

1. Автоматизація банківських процесів, роль мобільних пристроїв.
2. Сучасність та майбутнє банківської галузі. Інноваційні системи небанківських розрахунків.
3. Мережа Блокчейн.
4. Класифікація та теоретичні основи емісії криптовалют.

Питання для обговорення:

1. Розвиток та майбутнє криптовалюти в Україні.
2. Відмінності в підходах до управління залученими та запозиченими коштами банку.
3. Потенціал технології Блокчейн в корпоративному управлінні.
4. Сучасні тенденції розвитку банківських інновацій.

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Відповідно до навчального плану студент денної форми навчання виконує індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) за відповідним варіантом, номер якого визначається викладачем. ІНДЗ виконується у вигляді текстового файлу та друкованого тексту на папері формату А4. Загальний обсяг ІНДЗ має складати від 15 до 20 сторінок друкованого тексту разом з таблицями та списком використаної літератури.

Теми для написання самостійної роботи:

1. Склад, структура і економічна характеристика банківських ресурсів.
2. Види депозитних рахунків форми залучення банками додаткових ресурсів.
3. Особливості залучення ресурсів на міжбанківському ринку кредитних ресурсів.
4. Активні операції комерційних банків та їх види.

5. Сутність та значення кредитних операцій, види банківських кредитів.
6. Кредитний ризик комерційного банку.
7. Кредитний скоринг -методика оптимізації управління кредитними ризиками.
8. Методи оцінки кредитоспроможності позичальника.
9. Форми забезпечення повернення кредиту.
10. Механізм часткової компенсації ставок за кредитами комерційних банків підприємствами АПК
11. Види ризиків, які враховуються при здійсненні інвестиційної діяльності (кредитний, ринковий). Диверсифікація ризиків.
12. Види інвестиційної стратегії банку: агресивна, пасивна.
13. Нетрадиційні банківські послуги та операції в Україні.
14. Розвиток банківських послуг у всесвітній мережі "Інтернет".
15. Банківський контроль, банківський нагляд та процедура банкрутства.
16. Фінансова звітність банку.
17. Джерела доходів та видатків банку.
18. Ліквідність та платоспроможність банків, їх показники.
19. Характеристика банківської резервів, їх призначення.
20. Основні показники ефективності діяльності банків.

4. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА ІСПИТ

1. Сутність кредитної системи та основні вимоги, які перед нею ставляться.
2. Статус центрального банку країни з ринковою економікою.
3. Сутність незалежності центрального банку.
4. Функції, які притаманні центральним банкам більшості країн світу.
5. Система рефінансування.
6. Операції РЕПО.
7. Операції на відкритому ринку.

8. Валютна політика центрального банку.
9. Валютне регулювання та основні його методи.
10. Валютні обмеження, як метод валютного регулювання.
11. Золотовалютні резерви та їх структура.
12. Резервна позиція.
13. Сутність і функції банківської системи.
14. Основи організації та принципи побудови банківської системи.
15. Особливості створення банківської системи України.
16. Основні напрямки діяльності центрального банку.
17. Регулювання діяльності банків та їх рефінансування.
18. Емісія грошей та регулювання готівкового грошового обігу.
19. Поняття, призначення та класифікація комерційних банків.
20. Походження та розвиток комерційних банків.
21. Особливості становлення і розвитку комерційних банків в Україні.
17. Сутність банківського регулювання.
18. Банківський нагляд та його основні завдання.
19. Система банківського регулювання.
20. Будова системи банківського нагляду.
21. Основні методи банківського нагляду.
22. Реєстрація банків.
23. Критерії видачі банківських ліцензій.
24. Сутність міжбанківських розрахунків.
25. Класифікація міжбанківських розрахунків.
26. Організація кореспондентських відносин між комерційними банками.
27. Організація кореспондентських відносин комерційних банків з центральним банком.
28. Система електронних платежів НБУ.
29. Операції банку з формування власного капіталу.
30. Операції із забезпечення фінансової стійкості банку.
31. Операції із запозичення коштів.
32. Склад і структура ресурсів комерційного банку.
33. Капітал банку, його структура і формування.

34. . Вклади і депозити як головне джерело банківських ресурсів.
35. . Види вкладів та їх характеристика
36. . Вклади, що приймаються від населення.
37. . Робота з юридичними та фізичними особами по залученню депозитів.
38. Залучення ресурсів на міжбанківському ринку.
39. Кредитні операції банків.
40. Операції банків з цінними паперами.
41. Розрахунково-касові операції банку.
42. Операції з надання банківських послуг.
43. Типи банківських рахунків.
44. Основні форми розрахункових документів.
45. Касове обслуговування клієнтів.

5. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ:

Аваль векселя – це згода третьої сторони виконати всі умови векселя в т.ч.і його сплату.

Авізо – це внутрішньобанківський документ, в якому зазначені відповідні бухгалтерські проводки на зарахування або стягнення грошей.

Агентські послуги – це послуги, які банк здійснює за уповноваженням клієнта.

Акредитив являє собою умовне грошове зобов'язання банку, яке видається ним за дорученням клієнта на користь його господарського партнера (контрагента) по угоді, за якою банк, що відкрив акредитив (банк-емітент), зобов'язується здійснити платіж постачальнику чи надати повноваження іншому банку по здійсненню таких платежів за умови надання постачальником документів, що обумовлені акредитивом.

Активні операції – це розміщення банками наявних у їх розпорядженні коштів з метою одержання доходу та забезпечення ліквідності.

Акцепт векселя – це згода сплатити вексель.

Банк банків – одна з функцій центрального банку, що зводиться до розрахунково-касового і кредитного обслуговування комерційних банків.

Банк в економічному розумінні – це фінансовий посередник, який виконує комплекс базових операцій грошового ринку: мобілізацію коштів, надання їх в позички, здійснення розрахунків між економічними суб'єктами.

Банк в правовому відношенні – це будь-який фінансовий посередник, що виконує одну або декілька операцій, віднесених законом до банківської діяльності.

Банківська гарантія – це безвідзивне зобов'язання банку виплатити певну суму у випадку, коли третя особа не зробить цього.

Банківська система – законодавчо визначена, чітко структурована сукупність фінансових посередників грошового ринку, які займаються банківською діяльністю.

Банківське регулювання - одна із функцій Національного банку України, яка полягає у створенні системи норм, що регулюють діяльність банків, визначають загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду, відповідальність за порушення банківського законодавства.

Банківський вексель – це цінний папір, що містить безумовне боргове зобов'язання банку про сплату визначеної суми векселедержателю у конкретному місці та в вказаний строк.

Банківський нагляд - система контролю та активних впорядкованих дій Національного банку України, спрямованих на забезпечення дотримання банками та іншими фінансово-кредитними установами у процесі їх діяльності законодавства України і встановлених нормативів, з метою забезпечення стабільності банківської системи та захисту інтересів стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників.

Банківський переказ – операція банку з виконання доручення клієнта по переведенню грошей в інший (закордонний) банк для виконання його грошових зобов'язань.

Банківський процент – узагальнена назва процентів по операціях банків.

Банківські резерви – активи банків, які вони зберігають у високоліквідній формі (готівка в касах, депозити на рахунках в інших банках).

Банківські ризики – загроза втрат, що зумовлена специфікою банківської діяльності. Існують: кредитний, процентний, валютний ризики, ризик зловживання тощо.

Банк-кореспондент – банк в якому відкрито рахунок іншого банку.

Валютна позиція — співвідношення вимог та зобов'язань банку в іноземній валюті. При їх рівності позиція вважається закритою, при нерівності - відкритою. Відкрита позиція є короткою у разі, якщо обсяг зобов'язань по проданій валюті

перевищує обсяг вимог, і довгою, якщо вимога по купленій валюті перевищує обсяг зобов'язань.

Виконуючий банк – банк, що прийняв від банку-емітента акредитив та дав згоду виконувати виплати на користь постачальника, на якого він виставлений.

Відкритий ринок — ринок, на якому здійснюються операції з купівлі - продажу цінних паперів між особами, що не є первинними кредиторами та позичальниками, і коли кошти внаслідок продажу цінних паперів на такому ринку надходять на користь держателя цінних паперів, а не їх емітента.

Використовується центральними банками для купівлі - продажу, як правило, короткострокових державних цінних паперів з метою регулювання грошової маси. Внаслідок купівлі збільшується вкладення коштів в економіку, внаслідок продажу – зменшується.

Власний капітал (кошти) банку – це статутний та резервний фонди, фонди економічного стимулювання, інші спеціальні фонди та нерозподілений прибуток.

Гарантійний лист – письмовий документ, за допомогою якого оформляється гарантія.

Гарантія – це письмове зобов'язання третьої сторони сплатити борг за позичальника, якщо той не зможе цього зробити сам.

Графік повернення позички – це документ, в якому зазначені суми і дати повернення заборгованості банку.

Грошовий мультиплікатор – процес створення нових банківських депозитів на основі додаткових резервів, що надійшли в систему ззовні. В результаті мультиплікації обсяг нових депозитів значно перевищує суму додаткових резервів, що надійшли в систему.

Грошово-кредитна політика - комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, направлених на регулювання економічного зростання, стримування інфляції та забезпечення стабільності грошової одиниці України, забезпечення зайнятості населення та вирівнювання платіжного балансу.

Грошово-кредитна політика – сукупність заходів центробанку, спрямованих на регулювання пропозиції (маси) грошей.

Дебіторські рахунки – це рахунки бухгалтерського балансу, на який обліковується розрахунки між постачальником та покупцем продукції і послуг, що ще не закінчені.

Депозитний процент – норма доходу, яку виплачують банки своїм клієнтам по їх депозитах.

Депозитний сертифікат – цінний папір, що використовується юридичною особою для оформлення своїх депозитів в банку.

Депозитні операції – операції, що проводить банк, коли залучає кошти клієнтів.

ДЕПО-рахунки – рахунки, на яких ведеться облік придбаних цінних паперів. Вони належать до позабалансових рахунків.

Дисконт – облік векселів і обліковий процент, що стягується банками при обліку векселів.

Додатковий капітал – це грошові кошти, що доповнюють загальний власний капітал.

Документарне інкасо – це доручення експортера (кредитора) своєму банку одержати від імпортера (платника, боржника) безпосередньо або через інший банк певну суму або підтвердження (акцепт) того, що ця сума буде сплачена в установлені строки.

Документарний акредитив – це грошове зобов'язання банку, яке виставляється на підставі доручення його клієнта - імпортера на користь експортера.

Доміціліція векселя – це банківська послуга векселедавцю щодо оплати векселя за його рахунок.

Дружній банківський вексель – це вексель, який виставляється та акцептується в банку з метою переобліку та одержання грошей на короткий строк. Такі векселі є “чистими”, тобто вони не пов'язані з іншими документами, що підтверджують товарні поставки.

Економічний норматив діяльності банку – це показник, що характеризує той чи інший напрямок діяльності банку.

Економічні нормативи – це показники, які встановлюються комерційним банкам НБУ. Дотримання їх є обов'язковим для усіх комерційних банків.

Євровалюта – це будь-яка з основних видів валют за межами країни походження цієї валюти.

Запозиченні кошти банку – кошти, які банк залучає шляхом випуску облігацій або міжбанківських кредитів.

Застава – це надання заставодавцем (експортером) товарів своєму кредитуру як забезпечення під борг. Хоча володіння переходить до одержувача застави (банку), юридичне право власності залишається за заставодавцем. Застава надає одержувачу застави право продажу товарів, якщо станеться відмова платежу по цьому боргу.

Золотовалютний резерв - резерви України, відображені у балансі Національного банку України, що включають в себе активи, визнані світовим співтовариством як міжнародні і призначені для міжнародних розрахунків.

Інвестиційні операції – це операції, що пов'язані з придбанням і продажем банками цінних паперів (акцій, облігацій) на ринку.

Інкасація готівки – це переміщення її з кас підприємств і установ до кас комерційних банків.

Інкасо – банківська операція по стягненню грошових коштів з платника на користь одержувача на підставі письмового доручення останнього з наданням відповідних документів.

Інсайдер - особа (юридична або фізична), яка має доступ до конфіденційної інформації про справи банку завдяки своєму службовому становищу, участі у капіталі банку, родинним зв'язкам і має можливість використовувати своє становище у власних інтересах.

Іпотека – це застава нерухомого майна.

Казначейські зобов'язання - боргові цінні папери, що емітуються державою в особі її уповноважених органів, розміщуються виключно на добровільних засадах серед фізичних та юридичних осіб і засвідчують внесення їх власниками

грошових коштів до бюджету та дають право на отримання фінансового доходу або інші майнові права, відповідно до умов їх випуску.

Комерційний банк – це будь - який банк, що функціонує на другому рівні банківської системи. Таке трактування комерційного банку характерне для банківського законодавства України.

Контокорентний рахунок – рахунок, на якому обліковуються власні кошти клієнта (кредитове сальдо) і кредити банку (дебетове сальдо).

Кореспондентський рахунок – рахунок, який відкриває один банк другому для здійснення взаємних розрахунків.

Кредитна лінія – це різновид ліміту кредитування, але, якщо ліміт встановлюється, як правило, на квартал (місяць), то кредитна лінія діє протягом 6-12 місяців.

Кредитна система – більш широке явище ніж банківська система, оскільки включає, крім останньої всіх небанківських фінансових посередників.

Кредитний інспектор – спеціаліст, що займається питанням короткострокового та довгострокового кредитування клієнтів банку.

Кредитний ризик – це ризик неплатежу за банківським кредитом та процентами.

Кредитний ризик – це ризик неповернення в установлений строк наданої банком позички.

Кредитор останньої інстанції - це, як правило Національний банк України, до якого може звернутися банк або інша кредитна установа для отримання рефінансування у разі вичерпання інших можливостей рефінансування. Національний банк України має право, але не зобов'язаний, надавати кредити для рефінансування банку, якщо це не тягне за собою ризиків для банківської системи.

Крива пропозиції – вихідна з ліва направо лінія графіку.

ЛБОР – процентна ставка, що застосовується на Лондонському ринку банками першої категорії для сплати їх взаємних депозитів.

Ліквідні кошти – кошти, які можна трансформувати в готівку за короткий строк та без значних втрат шляхом реалізації.

Ліквідність – здатність банку в будь-який момент часу виконувати свої зобов'язання перед вкладниками (фізичними та юридичними особами) в грошовій формі, на першу вимогу та в повній сумі.

Ліквідність банку – здатність банку оплатити всі претензії, що пред'являють до нього клієнти.

Ліміт кредитування – це гранична сума, яку позичальник може отримати в банку.

Міжбанківський кредит – це кредит, що був наданий одним банком іншому.

Неплатоспроможність -це :

-неспроможність протягом одного місяця виконати законні вимоги кредиторів;

-зменшення розміру власних коштів до суми що становить менше однієї третини суми,

встановленої Національним банком України як мінімально необхідної.

Облікова ставка – ставка процента, яку стягує центробанк при наданні позичок комерційним банкам.

Облікова ставка Національного банку України — виражена у відсотках плата,що береться Національним банком України за рефінансування комерційних банків шляхом купівлі векселів до настання строку платежу по них і утримується з номінальної суми векселя. Облікова ставка є найнижчою серед ставок рефінансування і є орієнтиром ціни на гроші.

Облікова ставка НБУ – величина плати (у процентах), що стягується Національним банком України за проведення операцій по кредитуванню комерційних банків шляхом рефінансування їх активних операцій.

Операційний день банку – це період, за який банк виконує грошові послуги.

Основні засади грошово-кредитної політики — комплекс змінних індикаторів фінансової сфери, що дають можливість Національному банку України з допомогою інструментів (засобів та методів) грошово-кредитної політики здійснювати регулювання грошового обігу та кредитування економіки з метою забезпечення стабільності грошової одиниці України як монетарної передумови для економічного зростання і підтримки високого рівня зайнятості населення.

Ощадний сертифікат – цінний папір, що використовується фізичною особою для оформлення своїх заощаджень в банку.

Платіжний баланс - співвідношення між сумою грошових надходжень, отриманих країною з-за кордону, і сумою здійснених нею платежів за кордон протягом певного періоду. До платіжного балансу входять розрахунки за зовнішньою торгівлею, послугами, неторговими операціями, доходи від капіталовкладень за кордоном, торгівлі ліцензіями, від фрахтування та обслуговування кораблів, туризму, утримання дипломатичних і торгових представництв за кордоном, грошові перекази окремих осіб, виплати іншим країнам за позики тощо. Платіжний баланс включає рух капіталів інвестиції та кредити.

Принцип платності кредиту полягає в тому, що за користування позичкою клієнт сплачує банку, крім вартості основного боргу, додаткову суму у вигляді проценту.

Принцип строковості кредиту вимагає повернення позички в строки, передбачені кредитною угодою.

Принципи забезпеченості кредиту – це відповідність між вартістю майна, що є заставою позички, і заборгованістю за позичкою.

Принципи кредитування – це правила поведінки банку і позичальника в процесі здійснення кредитних операцій.

Проблемний кредит – це кредит, повернення якого може не здійснитись у зв'язку з виникненням певних фінансових проблем у позичальника.

Прогнозний розрахунок касових оборотів банку – це розрахунок очікуваних сум надходжень і видач готівки через банківські каси.

Протест векселя – це пред’явлення його нотаріусу для прийняття останнім рішення про примусове стягнення коштів з юридичної чи фізичної особи, що являється платником за векселем.

Регіональне управління НБУ – це структурний підрозділ системи НБУ, що функціонує у кожній області й в автономній республіці Крим.

Регіональні управління Національного банку України (НБУ)– це структурні підрозділи, що функціонують в обласних центрах і в автономній республіці Крим. Їх функції схожі з функціями центрального апарату НБУ, але повноваження суттєво обмежені.

Резервний фонд банку – це грошові ресурси, що резервуються банком для забезпечення непередбачених витрат, спеціальних потреб та покриття збитків.

РЕПО – це назва операції купівлі-продажу державних цінних паперів на підставі індивідуальних угод між банком і клієнтом.

Ресурси банку – це сукупність грошових коштів, які є у розпорядженні банку і які використовуються для забезпечення його діяльності.

Ризик ліквідності – це ризик невиконання власних зобов’язань з причини нестачі ліквідних коштів.

Своп – термін, який використовується на валютному ринку для визначення операції, що поєднує купівлю або продаж іноземної валюти на умовах угоди спот з одночасним її продажем або купівлею по курсу форвард відповідно.

СВОП – це операція по обміну активами або доходами від їх використання.

Система CAMEL – це система оцінки банківської установи за критеріями: капітал, активи, менеджмент, доходність, ліквідність.

Спот – термін, який використовується на валютному ринку для визначення угод по купівлі-продажу валют, що здійснюються

контрагентами на умовах її поставки не пізніше ніж на другий робочий день, не враховуючи дня завершення операцій.

Ставка LIBOR – лондонська міжбанківська ставка, по якій провідні банки пропонують валютні позики один одному в даний момент і на визначений строк.

Ставки рефінансування Національного банку України — виражена у відсотках плата за кредити, що надаються комерційним банкам, яка встановлюється Національним банком України з метою впливу на грошовий оборот та кредитування. Національним банком України встановлюються облікова та ломбардна процентні ставки.

Статутний фонд банку – це кошти, що знаходяться в його постійному користуванні і розмір яких визначений статутом.

ТОМ - це угода, розрахунки за якою відбуваються наступного дня після укладання угоди («сьогодні на завтра»).

Трастові послуги банків – управління за дорученням клієнтів їх грошовими коштами та майном.

Універсальні банки – банки, що виконують всі базові та будь-які інші операції на грошовому ринку.

Факторинг – це придбання права на стягнення боргів (покупка дебіторів).

Фінансово-кредитна установа -юридична особа, яка проводить одну або кілька операцій, що можуть виконуватися банками, за винятком залучення вкладів від населення.

Форвард – термін, який використовується на валютному ринку для визначення угод, розрахунок по яких здійснюється не раніше ніж через два робочих дні після їх укладення по курсу, який встановлюється на цей час.

Форфейтинг – купівля боргових зобовязань без права регресу, що використовується в зовнішньоекономічній діяльності. При цьому, крім ризику кредитоспроможності клієнта, у банку виникає ще й валютний ризик (ризик коливання валютних курсів).

Vip – банкінг – сектор банку, робота якого поширюється лише на співпрацю з заможними клієнтами.